

maghiară, *Paturi la orizont*, este interesant pentru rolul bătrânei proprietare a unei pensiuni, interpretat de Irma Patkös. Unul din cele mai interesante programe prezentate a aparținut Japoniei. Sub titlul *Hippy*, realizatorii japonezi au propus o istorie, ce se desfășoară în mijlocul străzilor și bulevardelor din centrul orașului și printre locuitorii săi, despre relațiile umane puțin deosebite, dar afectuoase, stabilite între un bătrîn solitar și tăcut și tinerii lui chiriași. (Rolul bătrînului : premiul pentru interpretare masculină.)

Problema tinerilor a fost în obiectivul mai multor producții dramatice ; ea s-a impus, în special prin regie, în spectacolul *6 săptămîni din viața fraților G*, regizor : Peter Beauvais (R. F. Germania) ; este o realizare remarcabilă, cu violente accente de critică socială, care cu îndreptățire a fost onorată de juriu cu premiul pentru regie.

Cancer — o dramă irlandeză, scrisă de Eugene Mc Cabe, cu evidente și izbutite generalizări (nu maladia propriu-zisă constituie subiectul filmului, ci dezvăluirea violenței și urii, a acestui „cancer“ ce stă la originea răului) — a primit premiul pentru cel mai bun scenariu, atît pentru felul cum tratează una din marile probleme ale omului contemporan — confruntarea cu moartea, reacția omului în fața implacabilului — cît și pentru foarte originala transcriere în imagini color a ideilor.

Alte numeroase spectacole prezentate la festival s-au orientat spre munca omului, spre locul său important în viață și în societate.

Cel mai interesant, atît sub raportul conținutului, cît și al realizării formale, spectacolul *Rafan*, realizat de televiziunea cehoslovacă (scenariul, Jan Jilek ; regia, Anton

Dvorak ; imaginea, Vladimír Opletal), a primit marele premiu al festivalului : „Praga de aur“. Acțiunea, inspirată de o situație autentică, se petrece în anii '60, cînd un grup de tineri veterinari au reușit să rezolve problema unei periculoase maladii : bruceleza. După absolvirea facultății, proaspeții și entuziaștii medici veterinari pornesc „pe teren“, angajîndu-se într-o luptă înverșunată nu numai cu virusii, ci și cu inerția și neînțelegerea unor factori de răspundere ; victoria lor are deci o dublă semnificație.

O poveste despre dragoste și muncă a prezentat televiziunea sovietică : *Doi tineri pe drum*. Premiul pentru interpretare feminină consenmează debutul în film al actriței Nina Zotkina. *Profesor din mers* — realizat de televiziunea poloneză, și spectacolul românesc *Cînd trăiești mai adevărat* (de Paul Everac, regia Ion Cojar) se înseriu în aceeași tematică generoasă. Acesta din urmă s-a bucurat de o apreciere deosebită din partea juriului, pentru felul cum conturează o seamă de portrete de oameni ai zilelor noastre și pentru buna interpretare actoricească. Mențiunea specială de onoare a juriului internațional este o dovadă elocventă că, în dificila competiție la care a participat, *Cînd trăiești mai adevărat* a reușit să se impună.

Genul comic s-a bucurat de o singură și destul de timidă prezență : *Hallo, taxi*, producție a televiziunii din R. D. Germană. Să poarte acest fapt o semnificație în orientarea actuală a dramaturgiei televizive ? Sau, poate, doar acoperirea programului acestui Festival, axat cu deosebire în jurul unei problematice, prin excelență grave, cum este aceea a condiției și destinului omului în lume ?

Ioana Prodan

CRONICA T. V.

Solidar cu scenele „tradiționale“, teatrul TV a intrat, dacă nu în vacanță, în orice caz în relaxarea de vară, o relaxare meritată, după o stagiune pornită ambițios și desfășurată într-un ritm viguros, pe alocuri sufocant. Așadar, reluări (*Bălcescu*, spectacolul lui Horea Popescu), retransmisii (*Pîine amară*, spectacol al lui Dan Alecsandrescu, de la Teatrul Național din Timișoara) și, poate, din cînd în cînd, o premieră. E cadența și structura firească a lunilor de vară.

Probabil că despre *Pîine amară* a lui Claude Spaak s-a scris mai mult cu prilejul premierelor din țară. Probabil că televiziunea, alegînd spectacolul de la Naționalul timișorean, l-a considerat cel mai apt de a fi transmis pe canalele de largă audiență. Piesa, tradusă într-o bună și scenică limbă românească de către Sanda Răpeanu și Florica Eugenia Condurache, amintește de un motiv predilect al literaturii noastre dintre cele două războaie : inflexibilitatea omului de justiție în fața presiunilor arbi-

trare, tiranice, de a abate cursul dreptății, lupta pentru un adevăr pur și uman, străin compromisurilor și meschinăriei. Camil Petrescu dăduse acestei teme o profunzime filosofică prin confruntarea tragică a realității cu absolutul, cu idealul justițiar (*Jocul ieșelilor*), în timp ce un contemporan al său, Cezar Petrescu, deducea implicațiile morale și sociale ale acestei confruntări (*Calca Victoriei*). Piesa lui Spaak e mai aproape de viziunea etico-publicistică a lui Cezar Petrescu, fiindcă dilema nu se produce aici în planul ideilor, ci al unor alternative de existență socială, judecătorul fiind obligat să aleagă între adevăr și salvarea propriei sale fiice, schemă tipică de melodramă. Oricum, piesa e scrisă cu o anume rigoare dramatică, este pătrunsă de un autentic suflu justițiar și democratic, fiind o fermă incriminare a sistemului dictatorial dintr-o nenumită țară latino-americană, așa cum este, la alt plan și la o infinit mai înaltă putere de sugestie, filmul lui Gavras, *Stare de asediu*.

Regizorul Dan Alecsandrescu a șovăit în alegerea unui stil de mizanscenă, care, dat fiind caracterul textului, ar fi trebuit, după părerea noastră, să se fixeze în zona teatrului publicistic sau a teatrului-document, subliniind astfel sensul politic concret al spectacolului. Ademenit însă de schema într-adevăr melodramatică a piesei, derutat probabil de premeditata imprecizie geografică a locului acțiunii și ajutat de actori, care, cu excepția lui Gheorghe Leahu — cald, uman în raporturile familiale, speriat, nehotărît, dar drept, inconciliabil în ipostaza sa publică — și a Mihaelei Murgu, actriță cu o bună experiență de televiziune, sînt tentați să joace nu personaje, ci categorii (categoria mamei îndurerate, categoria fiului rățâcit de idealul familiei, categoria lașului, categoria reprezentantului ordinii tiranice și așa mai departe), regizorul a amestecat premisele realiste cu nu știu ce viziune abstractă, punindu-l pe foarte pămîntescul judecător să dialogheze cu un personaj mefistofelic, consilierul ministerial Hernandez, un individ care apare mereu în pardesiu și mănuși negre și vorbește teapăn, cu ochii fixați într-un punct nevăzut, apariție malefică și caricaturală, (involuntar caricaturală).

Emisiunea s-a bucurat de o bună regie de televiziune datorată lui Petre Sava Băleanu, care a pus în lumină calitățile actoricești ale lui Gheorghe Leahu, întâlnindu-se aici cu partea inspirată a regiei de spectacol.

★

Luna iunie fiind o lună fără premiere, ne-am deplasat de la televizor la fosta sală Comedia a Teatrului Național, spre a asista — împreună cu un public pasionat, care, fără publicitate și fără invitații, a „mirosit“ teatrul și a umplut stalurile, lojile și

coanele — la un spectacol din ciclul *Istoria comediei*, ce se înregistrează de televiziune, pentru a fi transmis către toată lumea iubitoare de teatru. După o prefață mai mult colorată și captivantă decît doctă a profesorului Ion Zamfirescu, remarcabil comentator de istorie a teatrului universal, a urmat un foarte bun spectacol cu piesa *Castiliana* a lui Lope de Vega, în adaptarea și regia lui Cornel Popa, secundat, ca întotdeauna, de Val. Plătăreanu. Aflat într-o „mină“ fericită, regizorul a realizat o veritabilă performanță profesională, montînd în numai 14 zile, cu actori din teatre diferite, un foarte bun spectacol de comedie, pe scenă și nu în platourile televiziunii (unde mai poți „trage“ o scenă azi, alta mîine), un spectacol de vervă și gag, cu o comunicare perfectă între interpreți, cu un ritm aproape cinematografic și cu o invidiabilă „priză“ la public. Ce a avut aparte acest spectacol de televiziune? Aceea că n-a fost o lecție de comedie și nici ilustrarea unei lecții de comedie, ci a fost comedie, pură și simplă. Actorii n-au făcut un spectacol „ca pentru televiziune“, ci au jucat așa cum joacă ei comedia pe scenele teatrelor lor, cu frenezie, cu poftă, cu sentimentul abandonării totale în gravitatea gestului și a replicii comice. De aici, mijloacele tradițional convenționale — qui pro quo-ul și travesti-ul — n-au mai apărut atît de convenționale, întrucît erau servite cu convingere, cu sinceritate, cu dăruire, așa cum ne-au învățat Charlie Chaplin, Buster Keaton, Stan și Bran, acești naivi și înțelepți savanți ai comediei. Poate au fost prea multe căderi, poate au fost prea multe perplexități (dar cine stă să numere de cîte ori cade un personaj sau de cîte ori rămîne siderat?). Esențial este că acest text al unui clasic a devenit spectacol în sine, cu arhitectură și culoare proprie, și nicidecum o prelegere despre clasici, despre Renașterea spaniolă, despre o temă sau despre un motiv dramaturgie. Și, fiindcă echipa de actori a jucat omogen și în convingerea rostului ei artistic, o vom cita, cu laude, în întregime: Rodica Popescu, Ștefan Tapalagă, Marian Iludac, Val. Plătăreanu, Mariela Petrescu, Anda Caropol, Rodica Mandache, Ion Bog, Aurel Rogalschi, Ion Siminie, Dumitru Onofrei, Manuela Pompilia-Vasiu, Viorica Hodel, George Ulmeni.

Am simțit acum, ca și cu prilejul spectacolului realizat de actorii Teatrului Tinerețului din Piatra Neamț, sub conducerea lui Cornel Todea, că istoria comediei se compune, totuși, din comedii.

Un alt bun moment de comedie ni-l oferă, sîmbătă seara, Matei Alexandru, în calitate de regizor și interpret, alături de Carmen Stănescu, în plăcuta piesă a americanului Neil Simon, *Ușa de la baie*.

Dumitru Solomon